I.

A LOVAS

Magányosan jött. Nem szeretett csapatosan járni, a szolgáit pedig hátraparancsolta.

Mióta hazafelé fordította a lova fejét, így vágott át sok idegen országon. Maga védelmére nem küldött előre senkit. Fegyverhordozója, a vén Vutuk és csatlósa, Pünkösd mindig csak a nyomát követte. Most is mögötte csörtetett, az ügetésük, hol elveszett, hol megkerült, és megint kísérte, mint tegnap és azelőtt, olyan régtől fogva, hogy már nem lehetett tudni, mióta tart ez így.

Az út nyúlt és folytatódott, és reggel mindig újra kezdődött, ha este elfogyott. A hegyek és a völgyek is mindig újra kezdődtek. A lovas hol fenn volt a havas gerinceken, hol lenn volt a mészfehér szorosok fenekén. Néha még a legörgő kis kövek neszelése is hallatszott a véghetetlen csendben, néha vad zúgások bömböltek fel a mélyből, és az ütköző vizek mennydörgésében alig értették egymás szavát az emberek.

Előttük a meredeken el-eltűnt a lovas a vonuló felhőkben. Mire megint látszott a hirtelen kisütő sárga fényben, nagyra nőtt az árnyéka a sziklafalon, s a kopjás karcsú árnyék néma haladása mutatta az utat.

És olykor ázott volt, olykor keményre száradt a kantárszár.

A leszédült hegycsuszamlások felett, mintha kihalt tájon vitt volna át a csapás. Errefele még az állatok módjára lopakodó kis erdei emberek menekülő futása is elenyészett az ősöreg vadonban. A dermedt kőkatlanok között már csak roskadt holt erdőkbe zuhant

szürke sziklacsontvázak kerültek elő, kitépett óriási fák, csatázó viharok eldobált buzogányai és fenyvesek és újra fenyvesek, mintha roppant iramodásokkal inni futottak volna le a rengetegek a Vág völgyébe.

Most már minden odafutott, s a folyó rohanva mosta a hegyek gyökerét. Hujrázva dobálta magát a visszhangos sziklafalak között. Futtában összemorzsolta a tükrébe hullott eget és erdőket, s őrjöngve kavarta meg belőlük örvényeiben önmaga gyönyörű kékenzöld színét. Kimeredő sziklák felett táncolt a hab. Csattogva nyargalt a folyó dél felé.

Északról néha még utána jöttek a hóban hempergett szelek. Jeges suhogások tántorogtak ilyenkor a fenyők csúcsain. A lovas feltekintett. Feje felett titokzatos jeleket adtak egymásnak a fák. Ők látták, amit az ember nem láthatott.

Valahol félelmes robajjal szikla szakadt a hegyről. Döngő ugrásokkal, hosszú vágtatásban tarolta a fákat, s a Vág tajtékozva bődült fel, mikor belézuhant.

Az óriás futás után egy darabig megtorpant az élet a riadt erdőkben. Csak a visszhang dáridózott a völgyek felett, és köröskörül morajlottak az egymás ellen dühöngő hegyek.

– Hallottad?

– Tán a Gonosz vót!

– Inkább hinném, hogy az óriások hányják-vetik itt egymásra a köveket.

– Ha a fejemet találták vóna – és Pünkösd rémületében pislogva dörzsölte a nyaka szirtjét. – Csudára dévajos vidék ez, csak még egyszer kimenekedjünk innen. Vinnék vagy egy malacot a kolontóbeli klastromos atyafiaknak.

Vutuk hallgatott. Nagy, csontos hüvelyk- és mutatóujja között meredten nyűtte lefele hosszú ősz bajuszát.

Verejtékesen féltek mind a ketten.

– De Ung úr a fekete Fenétől se fél, még a papok haragos Istenétől se – vacogta Pünkösd, mintha önmagát bíztatná.

Vutuk csak jóval később felelt. Ő mindig akkor felelt, mikorra már elfelejtette az ember, amit kérdezett.

– Bizony – mormogta megfontoltan, nem ismeri a mi gazdánk, mi dolog a félelem.

Az emelkedőről visszanézett a lovas. A fékszárakat a combjának szorítva ült a nyeregben. Fedetlen fejét kissé hátraszegve tartotta, és a gallyak között belevilágított a nap a szép kevély fiatal arcba. Kerekre nyírt sötét, sima haja szabadon hagyta a nyakát, az orra keményvágású volt, az ajka keskeny és elszánt, az állát előre feszítette. Nagy ménlován, még elnyűtt bőrujjasában is hajlékonynak látszott a teste, s szabad kezét kitárt tenyérrel nyújtotta a mélységek fölé, mintha mutatná, hogy nincs többé mitől tartaniok.

– Látod-e? – Pünkösd sebesen kiegyengette magát. – Úgy tud nézni, mintha bátorságot parancsolna...

A napsütés lemaradt fiatal gazdájuk fejéről. Az arca belehajlott a zöld erdei homályba, s mintha asszonyfélével beszélne, a lova fülébe mondta: – Rege, te... hazafele tartunk! – Nyugalmától, akár csak riadt szolgái, az állat is megnyugodott, s ő odébb lovagolt a magas fenyők alatt.

A ló egyszerre puhán lépett. Egy nyíllövésnyi térségen bekapta a föld a köveket. A havasi rét hanyattfekve nézte maga felett a kék eget. Ung is felnézett. Verőfényes magasságokban madár vijjogott. A sűrűben valamilyen láthatatlan erdei vad csörtetése hömpölygött le a lejtőn.

Fáradt lován már harmadnapja jött az északi határ felől. A Havas erdők hegyein át jött, kísérteties fehér hágókon, országgyepűn, országkapun, ösvényeken, csapásokon, s néha lenhajú riadt pásztorok, néha a csillagok, néha a Fátra és a Vág mutatták az utat.

Errefele már se remeteség, se egyéb lakott hely nem akadt sehol. Éjjente barmok üres karáma, hegyi pásztorok kunyhója, zsiványok elhagyott barlangja vagy az Úr Isten csillagos hideg ege voltak a menedékei. Nappal pedig hol ügetett, hol vezette a lovát, csúszós meredek csapásokon, mély erdők alján, kihalt patakok köves medrében. A patkó visszhangosan csattant egyet-egyet a nagy magányban, és ő nem állt meg, míg a Vág völgyében össze nem futottak az árnyak éjszakázni.

Ilyenkor közelebb bátorkodott a két lovascseléd tompa fegyvercsörömpölése. Lassan kocogtak, meg-megálltak, kémlelődtek, hogy